

Preotul Ludovic Cosma cu cei doi copii ai săi, Constantin și Lucia

Prof. dr. Ion CIOROIU

Colegiul Național „Vasile Alecsandri”

Galați

PREOTUL GĂLĂȚEAN LUDOVIC COSMA (1882-1947). REMEMORĂRI BIOGRAFICE

Mulți dintre gălățenii care trec agale sau mai grăbiți pe strada Nicolae Bălcescu pot remarca prezența, la nr. 64, a unei case care, în partea dinspre stradă, găzduiește, de ceva timp, angajații unei firme locale. Mai puțini dintre aceștia știu, însă că, în casa respectivă, a locuit unul dintre preoții de seamă ai orașului, Ludovic

Cosma, în același timp profesor (de religie) cu har, cărturar, organizator priceput și animator cultural renumit.

Părintele Ludovic Cosma a fost una dintre figurile importante ale vieții publice gălățene din prima jumătate a secolului al XX-lea, urmare a excepționalei sale activități pastorale, culturale, educative și filantropice desfășurate timp de mai multe decenii în orașul de la Dunăre.

Acest preot deosebit s-a născut în anul 1882, la Boțești, sat aflat atunci în județul Fălciu, iar astăzi în nord-estul județului Vaslui. Descendența sa este cunoscută mai bine pe ramura maternă, aceasta fiind evidențiată pe parcursul mai multor generații, începând cu a doua parte a secolului al XVIII-lea, în urma unor cercetări biografice amănunțite, efectuate chiar de preotul Ludovic Cosma.¹ Astfel, în rândul primilor ascendenți cunoscuți pe linie maternă se remarcă prezența mai multor slujitori ai altarului, Ion Bazgan (străstrăbunic), Ioniță Bazgan (străbunic) și Ion Bazgan (bunic) fiind preoți.

Bunicul Ion Bazgan (1824-1876) s-a născut la Davidești (sat aflat la sud de Huși), după absolvirea Seminarului Teologic de la Mănăstirea Socola acesta fiind hirotonit preot în satul Stroești (în apropiere de Huși). Ulterior, a plecat într-un sat aflat la mică distanță, Armășeni (astăzi, în județul Vaslui), unde a rămas până la sfârșitul vieții pământești.²

Împreună cu soția sa, Ilinca Zugravu, fata unui țăran gospodar din Armășeni, preotul Ion Bazgan a avut 10 copii, printre care și Ecaterina (n. 1856, Stroești – d. 1941, Boțești), mama preotului Ludovic Cosma.³ Unii dintre acești copii au avut urmași care s-au evidențiat prin realizări socio-profesionale notabile, în cazul câtorva impunându-se unele mențiuni biografice. De pildă, preotul Ștefan Bazgan a avut un fiu, Ion Bazgan, ajuns inginer petrolist și inventator de mare valoare, recunoscut pe plan național și internațional.⁴

Un alt fiu al părintelui Ion Bazgan, preotul Gheorghe Bazgan, a fost tatăl medicului Grigore Bazgan, în perioada interbelică medic-șef al Spitalului „Sfântul Spiridon” din Galați.⁵

Una dintre ficele clericului Ion Bazgan, Eufrosina (căsătorită cu preotul Ion Simionescu), a fost mama medicului Ion Simionescu, ajuns prefect al județului Romanați și subsecretar de stat la Ministerul Sănătății (1937-1938), o anumită perioadă acesta fiind și medic chirurg la Spitalul „Sfântul Spiridon” din Galați.⁶

Așadar, în rândul numeroșilor veri primari avuți de preotul Ludovic Cosma s-au numărat și Ion Bazgan, Grigore Bazgan, Ion Simionescu, persoane cunoscute pe plan local și național prin activitatea

socio-profesională avută.

În toamna anului 1875, Ecaterina Bazgan s-a căsătorit cu Constantin Cosma, născut în anul 1854, la Sălăgeni (sat aflat la sud-est de Iași, pe malul Prutului), în familia țăranilor Toader și Ioana Cosma. După absolvirea Seminarului „Veniamin Costachi” de la Socola, C. Cosma a fost hirotonit preot la Fundătura-Pâhnești.

Ulterior, acesta s-a transferat la Boțești (sat aflat astăzi în nord-estul județului Vaslui), unde a rămas până la sfârșitul vieții. A decedat în anul 1914, locul său de veci aflându-se în curtea bisericii din Boțești, mai târziu, în anul 1941, alături de el fiind îngropată și soția sa.⁷

După cum s-a menționat, Ludovic Cosma s-a născut în anul 1882, la Boțești, sat vasluian unde tatăl său era preot paroh. Cursurile primare le-a urmat la Școala nr. 1 din Huși, oraș unde, între anii 1893 și 1896, a făcut și studiile gimnaziale la Gimnaziul „Anastasia Panu”. În perioada anilor 1896-1901 a fost elevul Seminarului Teologic „Veniamin Costachi”.

Studiile universitare au fost urmate la Facultatea de Teologie din București (1901-1905), lucrarea sa de licență, intitulată Psihoterapia și Vindecările Miraculoase din Evanghelii, fiind tipărită la București, în anul 1905.

Ulterior, sfătuit de arhiereul Nicodim Munteanu, tânărul teolog moldovean a plecat la Academia Teologică din Kiev, cu o bursă obținută din fondurile mănăstirilor basarabene. A rămas în marele oraș ucrainean doar un an, timp în care a reușit să-și însușească uzul limbii ruse.

În anul 1907 a revenit în țară, angajându-se copist la Cancelaria Episcopiei Dunării de Jos.⁸

La puțin timp după venirea la Galați, pe 14 septembrie 1907, Ludovic Cosma a fost hirotonit preot pe seama bisericii „Sfinții Împărați”, după ce, anterior, fusese făcut diacon, cu prilejul sfințirii bisericii din Adamclisi. În vara aceluiași an, Ludovic Cosma se căsătorise cu Lucreția Bârzănescu, fiica preotului M. Bârzănescu, slujitor timp îndelungat la biserica „Sfinții Apostoli” din Brăila.

La venirea tânărului preot în parohie, biserica „Sfinții Împărați” era afectată de degradare, „foarte afumată, cu tencuelile căzute și geamurile sparte, fără sobe, iarna”.⁹

Cu planul inspirat din cel al Catedralei din Bolgrad (la indicația episcopului Melchisedec Ștefănescu), biserica fusese construită între anii 1857-1863, din inițiativa medelnicerului lordache Florea și a comercianților Ion Soare și Neculai Macarie. Locul pe care se zidise se afla „în mijlocul țintirimului spitalului public din Galați – neîmprejmuit încă cu gard pe atunci și

Preotul Ludovic Cosma (în stânga) cu preotul ardelean Traian Păcală (anii Primului Război Mondial)

situat afară de oraș – și anume pe locul unde, sub o mare movilă, se odihneau, între altele, numeroase trupuri de ale ostașilor ruși, îngropați aci, în țintirimul spitalului public, în gropi comune, începând de pe la 1808 încoace, din timpul războaielor cu Turcii, și sfârșind cu cel din Crimeia (1853), iar împrejur mai erau îngropate și alte trupuri ale victimelor unor boli secerătoare de multe vieți, cum a fost holera de la 1848 și 1855...”¹⁰

După finalizarea construcției, biserica a fost sfințită în toamna anului 1863 de arhiereul Melchisedec Ștefănescu, pe atunci locțiitor de episcop al Episcopiei Hușilor. Ajuns episcop al Dunării de Jos, acesta a avut intenția de a declara biserica „Sfinții Împărați” catedrală a orașului Galați și de a construi alături un imobil pentru seminar teologic, idee abandonată din cauza poziției geografice marginale avută atunci de lăcaș în cadrul orașului.¹¹

Merită a fi amintit că, la ridicarea bisericii, au contribuit numeroși gălățeni, dar și persoane din alte zone, care au donat bani, materiale de construcții, odoare etc., printre acestea aflându-se și țarul rus Alexandru al II-lea cu fratele său, Constantin: „86 galbeni împărătești austriecești am primit noi ctitorii dela împărăteștile sale măriri Alex. Nicolaevici și fratele său cneazul Constantin Nicolaevici, prin d. consul rosienesc Andrei Mihailovici Colea...”¹²

Țarul Rusiei a mai trimis bisericii „Sfinții Împărați” două lăzi cu sfinte vase (potir, disc, linguriță etc.), un chivot, două cruci etc., din argint poleit cu aur, la care se adăugau trei evanghelii, veșminte preoțești, cinci clopote (de circa 400 kilograme fiecare).

Contribuții substanțiale au avut și unii localnici cu o stare materială mai bună, precum Ion Zaharia, lordache Antachi, Hagi Alecu Nicolau, lordache Florea ș.a.¹³

După hirotonire, preotul Ludovic Cosma s-a apucat de repararea bisericii, fiind sprijinit în acțiunea sa de epitropi și mulți alți enoriași din parohie, în rândul acestora evidențiindu-se în mod deosebit Constandache Constantinescu. Astfel, s-a zidit o clopotniță cu pridvor (alipită fațadei vestice a lăcașului de cult), dușumeaua a fost înlocuită cu pardoseală din mozaic, au fost făcute strane noi, s-au tencuit pereții ș.a., la sfârșitul anului 1908 biserica fiind redeschisă solemn de episcopul Pimen Georgescu.¹⁴

În același an 1908, prin implicarea părintelui Ludovic Cosma și cu cheltuiala soților Constandache și Zamfira Constantinescu, s-a construit o sală de conferințe, realizare deosebită pentru timpul respectiv. Zidirea acestei săli de conferințe, devenită un lăcaș cultural de mare importanță, concretiza visurile preotului Cosma, după cum afirma acesta în câteva rânduri cu tentă biografică: „Inspirat de unele pilde văzute

Preotul Ludovic Cosma (probabil în sala de conferințe a bisericii „Sf. Împărați”)

în Rusia, ori din pilda pastorului Maczel din cartea „Pe urmele lui Hristos” a preotului rus Gr. Petrov, tradusă în românește de P.S. Nicodem, actualul episcop al eparhiei Hușilor, însuflețit, ca mulți alții, de dorul muncii pentru popor, revărsat tot mai cu abundență în inimi de marele dascăl al neamului din timpul nostru d. Nicolai Iorga, cum și din pilda altora, am intrat în preoție cu dorul de a face ceva și mai ales cu dorul de a avea pe lângă o biserică frumoasă și o casă de locuință lângă ea, și o Sală...”¹⁵

De asemenea, în anul 1908 a început contruirea unei case parohiale, în prelungirea sălii de conferințe, care a fost finalizată în anul următor. Conștient de misiunea asumată și animat de idealuri înalte, la sfârșitul anului 1909 preotul Ludovic Cosma a convocat mai multe persoane, cărora le-a expus planul său de acțiune pentru viitor. „Stupul era pregătit, trebuiau acum albinele, care să adune și să fabrice mierea” - afirma părintele Cosma. Cu acel prilej am expus dorința mea de a lucra pe orice căi se vor găsi mai nemerite spre a remedia reaua stare în care se găsea parohia sub raportul cultural, sanitar, edilitar, economic, moral ș.a.”¹⁶

În rândul participanților la această întâlnire se remarcă unii membri ai cinului monahal și preoțesc: Vartolomeu Stănescu (atunci arhimandrit vicar la Episcopia Dunării de Jos, mai târziu, episcop de Râmnic) Visarion Puiu (la acel moment director al Seminarului Teologic „Sf. Andrei”, ulterior episcop de Argeș și Hotin, mitropolit al Bucovinei), preoții

Ștefan Arșic, Ioan Ștefănescu, N. Tărăbuță, profesorii Moise Pacu, Ion G. Munteanu, Ion Velichi, Pantelimon Petrovici, medicul Nicolae Stavrescu, avocatul și omul politic Grigore Trancu-Iași, acestora adăugându-li-se episcopul Constandache Constantinescu, presbitera Lucreția Cosma ș.a.

Ca urmare a celor discutate, prin implicarea părintelui Cosma și sprijinul oferit de unii enoriași, autoritățile locale ș.a., aspectul bisericii și al parohiei „Sfinții Împărați” a început să cunoască transformări evidente generate de reparațiile la biserică și casa parohială, înfrumusețarea curții bisericii, pavarea majorității străzilor din parohie ș.a.¹⁷

În anul 1914 s-au extins dimensiunile sălii de conferințe (la 15 m/9 m; pe spezele aceluiași soț Constantinescu), ca urmare a măririi auditoriului. Scopul urmărit de preotul Ludovic Cosma și familia Constantinescu era ca această sală „să servească drept sediu și local de întruniri culturale și economice pentru enoriașii acestei biserici, precum și pentru orice alte mișcări asemănătoare, menite a ridica starea morală, religioasă, culturală și economică a creștinilor din această parte”.¹⁸

Ceva mai târziu, prin grija preotului Ludovic Cosma, în această sală (dispusă în amfiteatru) s-a amenajat o scenă de teatru, culise și o galerie, folosite pentru reprezentațiile artistice organizate aici. Pe frontispiciul sălii se amplasase o placă de marmură cu inscripția «Sala de conferințe „Constandache și Zamfira Constantinescu”».¹⁹

Biserica „Sfinții Împărați” (prima parte a secolului al XX-lea)

În prima parte a anului 1910, prin stăruința preotului paroh și a altor persoane, s-a înființat Banca Populară „Sf. Împărați”, la câțiva ani după apariție aceasta ajungând să dețină un capital financiar important. Prin intermediul băncii erau acordate împrumuturi atât enoriașilor, cât și altor gălățeni, folosite frecvent la achiziționarea unor bunuri diverse. La sfârșitul anului 1926, numărul contribuabililor era de 430, capitalul cifrându-se la peste 280.000 lei. Timp de opt ani, această bancă a fost condusă de paroh, împreună cu un consilier, după care administrarea a fost preluată de alte consilii.²⁰

În toamna anului 1912 s-a deschis în sala de conferințe o școală de adulți (de ambele sexe), răspunzându-se astfel dorinței mai multor enoriași de a urma o formă de educație școlară instituționalizată. Această școală a suplinit, într-o anumită măsură, lipsa școlilor primare din parohie, timp de câțiva ani eliberându-se certificate de absolvire a patru clase la câteva zeci de cursanți.²¹

Activitatea școlară s-a desfășurat în două perioade, 1912-1916 și 1919-1920, întreruperea din segmentul temporal 1916-1919, cauzat de izbucnirea Primului Război Mondial. Cadrele didactice și-au efectuat orele

fără recompense materiale, gratuit, în rândul acestora aflându-se mai mulți institutori: I. Pralea, P. Pucleanu, D.V. Țoni, Th. Iacobescu, N. Ciobanu, precum și preotul L. Cosma, care a predat religia.²²

În vara anului 1913, ca urmare a izbucnirii celui de-al Doilea Război Balcanic, în calitate de confesor al garnizoanei Galați, preotul Ludovic Cosma a fost mobilizat, însoțind trupele participante la campania din Bulgaria.²³

Prin implicarea părintelui Cosma, la începutul anului 1916 filiala gălățeană a Societății Ortodoxe Naționale a Femeilor Române (prezidată de Ecaterina

Căminul Cultural în reparație (2020)

Căminul Cultural și intrarea în biserică (2020)

Carnabel) a înființat, în parohia „Sf. Împărați”, o grădiniță („Grădina de copii nr. 2”). Anual, grădinița era frecventată de circa 50 de copii (băieți și fete), care plăteau o taxă școlară redusă.²⁴

Timp de un an (1920-1921), în sala de conferințe a bisericii „Sf. Împărați” a funcționat o școală de croitorie, întreținută și condusă de o asociație care includea mai multe doamne institutoare și profesoare din corpul didactic gălățean: Emilia Mardan, Emilia Bally ș.a.

Preotul Ludovic Cosma a stăruit mult și pentru „înființarea unor școli pentru acest cartier”, în anul 1916 reușindu-se reînființarea Școlii nr. 3 (desființată în anul 1902), care funcționa însă într-un imobil închis, pe strada Traian.²⁵

Ca urmare a mai multor solicitări făcute autorităților locale, în anii `20 ai secolului trecut s-a construit, pe strada Stelei, clădirea care a adăpostit Școala nr. 3 de Băieți și Școala nr.10 de Fete. Afectată de cutremurul din 1940, școala a fost refăcută, după ultimul război mondial, în anii `50 aceasta fiind denumită Școala nr. 19.²⁶

În partea a doua a anilor `90, ca apreciere pentru rolul avut de unul dintre ctitori, Școala nr. 19 a primit numele de Școala „Ludovic Cosma”, omagiindu-se astfel personalitatea părintelui paroh de odinioară.

CONFERINȚELE ȚINUTE LA BISERICA „SF. ÎMPĂRAȚI”

Așa cum s-a amintit anterior, în anul 1908, la inițiativa preotului Ludovic Cosma și prin sprijinul financiar al familiei Constandache și Zamfira Constantinescu, lângă biserică amintită s-a construit o sală de conferințe, pentru „întruniri culturale și economice”, care vizau ridicarea nivelului de educație și cultură al participanților. În perioada cuprinsă între iarna anului 1909 și primăvara anului 1927 (pentru care există o evidență tipărită), în sala amintită au avut loc circa 185 de conferințe. Specificul multora dintre aceste întâlniri a fost

consemnat de părintele Cosma în două dintre lucrările menționate până acum în studiul de față.²⁷

De mare importanță pentru viața culturală a orașului Galați, aceste conferințe au fost susținute de persoane cu pregătire profesională diversă, între invitații de marcă numărându-se Nicolae Iorga, Simion Mehedinți, Gala Galaction, Florian Ștefănescu-Goangă, Gheorghe Tașcă, Ovid Densușianu, Grigore Trancu-lași, Victor Anestin, Nicolae Batzaria etc.²⁸

Dintre participanții gălățeni sau cu o ședere mai îndelungată în Galați se remarcă profesori de geografie Constantin Calmuschi, Gheorghe Arămescu etc.; de istorie Gheorghe N. Munteanu, Emanoil Constantinescu etc.; de limbă și literatură română Grigore Forțu ș.a.; de economie Ioan G. Munteanu; de religie ș.a. Moise Pacu; de științe naturale Teodor Bădărău, Ion Velichi ș.a.), institutori (Dimitrie V. Țoni, Dimitrie Faur, Petre Pucleanu ș.a.), medici (Alexandru Carnabel, Nicolae Stavrescu, Dimitrie Scurtu, Nicolae Alexandrescu, Otto Ritter etc.), preoți (Ludovic Cosma, Ioan C. Beldie, Constantin Todicescu, Ștefan Arșic ș.a.), ingineri (George Culică, Vanghelie Mișicu), medici veterinari (Florin Begnescu), avocați (Ioan E. Vasiliu, Nicolae Lenguceanu, Ilie Călcăiurescu etc.), farmaciști (Aurel Scurtu) ș.a.

Debutul acestor conferințe a avut loc pe 20 decembrie 1909, când, în fața unui auditoriu de circa 150-200 de persoane, preotul Ludovic Cosma a susținut prelegerea intitulată „Greutățile traiului și mijloacele de a le îndulci”.²⁹

Numeroasele conferințe care au urmat au avut tematici diverse: istorie, geografie, religie și educație religioasă, medicină, politică națională și internațională, educație igienică, economie, educație familială, filosofie și psihologie, istorie a științei, agricultură, medicină veterinară, etnografie, educație morală ș.a. Până la izbucnirea Primului Război Mondial, dintre exemplele care pot fi amintite se pot

Biserica „Sfinții Împărați”

Str. Nicolae Bălcescu – casa preotului Ludovic Cosma
(prima de la stânga la dreapta)

cita: Boalele molipsitoare și cum ne putem feri de ele (Nicolae Stavrescu), Neajunsurile noastre sufletești (Moise Pacu), Pelagra (Arghir Babeș), Neamul românesc (Ovid Densușianu), Cum trăesc Nemții în țara lor (T. Păcescu), Pământ și mișcările sale în spațiu (Gheorghe Arămescu), Educația morală a copiilor (Eliza Buzdugan), Legăturile dintre familie și școală (P. Pucleanu) etc.

După terminarea războiului, până în anul 1927, diversitatea temelor abordate a fost la fel de mare: Ce este o parohie? (Nicolae Iorga, 1914) și Rostul Bisericii în Stat (Nicolae Iorga, 1924), Explicările asupra persoanei lui Hristos în lume (Gala Galaction, 1915) și Farmecul persoanei Mântuitorului (Gala Galaction, 1925), Calea cea dreaptă (Simion Mehedinți, 1914 sau 1915), Începutul și dezvoltarea orașului Galați (Gheorghe N. Munteanu, 1915), Din lumea cerească (V. Anestin, 1915 sau 1916), Opera neuitatului poet Vlașuță (Gr. Forțu, 1919), Valoarea economică a României (C. Calmuschi, 1919 sau 1920), Un vrăjmaș periculos: Tuberculoza (N. Alexandrescu, 1920 sau 1921), Relele urmări ale fumului și alcoolului (O. Ritter, 1921), Sfaturi pentru plugari (F. Begnescu, 1922), Educația în familie (Ludovic Cosma, 1922), Înrauriri românești asupra Orientului (N. Batzaria, 1922), Calitățile și defectele poporului nostru (D.V. Ţoni, 1924 sau 1925), Biblia ca putere de viață (I.C. Beldie, 1927) ș.a.³⁰

Până în anul 1927, aceste conferințe au fost organizate regulat pe parcursul a două perioade, 1909-1916 și 1919-1927 (după anul 1927 nu am găsit, în lucrări tipărite, informații mai detaliate despre subiect), întreruperea din etapa 1916-1919 fiind cauzată de război. Ele aveau loc iarna, duminică și în zilele de sărbătoare, după prânz, începând, de regulă, din lunile noiembrie-decembrie și extinzându-se până în primăvara anului următor, după un program stabilit și tipărit anterior. Erau „întovărășite de alese producții corale, teatrale, proiecțiuni luminoase, recitări, lecturi, dansuri naționale” etc.³¹

Inițial, până în anul 1924, conferințele au fost

susținute material de paroh (cheltuieli legate de încălzit, iluminat, curățenie etc.), după care s-au implicat financiar primăria orașului, ministrul Grigore Trancu-lași, filiala gălățeană a Ligii Culturale (organizație axată pe sprijinirea limbii și culturii românești, a drepturilor politice ale românilor etc.). De-a lungul timpului, numărul participanților la întrunirile din sala de conferințe a variat, de la câteva persoane la 100-200 de persoane, în funcție de renumele conferențiarului, perioadă, interes etc.

Începând cu anul 1914, în sala de conferințe s-a amenajat și o bibliotecă cu câteva mii de volume, ce a primit numele istoricului Nicolae Iorga. De aici se dădeau „cărți bune pe acasă enoriașilor, Duminica după slujbă și primind pe cele aduse înapoi”.

În toamna anului 1924, părintele Ludovic Cosma, „vrând să-și consolideze opera culturală desfășurată la Biserica Sf. Împărați”, a convocat o întâlnire pentru organizarea mișcării culturale de aici într-un cămin cultural. Această instituție, denumită Căminul Cultural „Sfinții Împărați”, s-a ocupat de tot ceea ce presupunea organizarea conferințelor în „Sala Constandache” de lângă biserica amintită. A fost pusă sub auspiciile Fundației Culturale „Principele Carol”, înființată în anul 1921 de regele Ferdinand, scopul acesteia fiind „ajutarea, susținerea și crearea faptelor de cultură”. O lege emisă în toamna anului 1923 stabilea înființarea în localitățile românești a acestor cămine culturale sub egida fundației amintite. Părintele Ludovic Cosma afirma despre Căminul Cultural „Sf. Împărați” că „este cel mai vechiu din țară”, având în vedere momentul de debut al conferințelor.

În iarna anului 1934 avut loc o comemorare a celor care sprijiniseră activitățile culturale desfășurate anterior sau participaseră la acestea, parohul Ludovic Cosma amintind cu această ocazie pe cei cunoscuți, dar și pe cei ale căror nume nu mai erau știute: „... și câți alți cari s`au perindat pe aci și pe care nu-i mai putem aminti, tineri și bătrâni, învățați și neînvățați, care se împărtășeau de bucuria luminii, pietăți(i) și patriotismului cald, ce se plămădia aci în pas cu toate evenimentele culturale, patriotice și economice prin care a trecut țara noastră în acest ultim sfert de veac”.³²

Activitatea Căminului Cultural continua și în partea a doua a anilor `30, după cum menționa și presa locală, în anul 1936 conferențind preoții Ludovic Cosma (Pastorația individuală și colectivă), Ioan C. Beldie (Prin muncă la fericire), profesorii Nicolae Conț (Gospodăria românească), Gr. M. Cotlaru (Cum s-a ajuns la România Mare) ș.a.³³

În anul 1940, Căminului Cultural i s-a schimbat numele în Societatea Căminul Cultural Orășenesc „Sf.

Împărați” pentru ca, în perioada anilor 1946-1947, acesta să-și desfășoare activitatea sub numele de Căminul Cultural Județean Covurlui.³⁴ Membrii acestui Cămin aveau diverse profesii, în anul 1924, din cei 281 de componenți 47 fiind funcționari, 27 cadre medicale (dintre care 6 medici), 11 avocați, 5 preoți, 4 cadre didactice, 4 militari, 31 femei casnice etc.³⁵

În afara realizărilor menționate anterior, părintele Cosma s-a evidențiat, totodată, prin activitatea didactică și cea publicistică. Timp de mai multe decenii a predat religia la unele școli gălățene: Seminarul Teologic „Sfântul Andrei”, Școala Normală „Costache Negri”, Liceul „Vasile Alecsandri”, Școala Profesională de Fete „Negropontes”, Institutul de Domnișoare al Societății Ortodoxe Naționale a Femeilor Române (Școala Ortodoxă) etc.

S-a pensionat din învățământ în anul 1942, după ce, anterior, ieșise la pensie din activitatea preoțească.

Activitatea sa publicistică cunoscută până în prezent a debutat în anul 1905, ca urmare a tipăririi tezei de licență, intitulată Psihoterapia și Vindecările Miraculoase din Evanghelii. Ulterior, a publicat alte lucrări, articole etc., cu tematică atât laică, cât și religioasă. Din prima categorie se evidențiază: Referatul părintelui confesor al garnizoanei Galați asupra campaniei din 1913 (București, 1913), Chemarea Ostașului Român și a Preotului de Regiment (Galați, 1914), Cinci ani de muncă: 1909-1914, Dare de seamă la inaugurarea noului local (Galați, 1914), Istoricul Bisericii și Parohiei „Sf. Împărați” din Galați (1857-1927) (Galați, 1927), Cărțile și revistele Bisericii „Sfinții Împărați” din Galați după vechime (1776-1938) (Galați, 1938) etc., în timp ce, din a doua categorie, se pot aminti: Sfinții Împărați Constantin și Elena: Viața și faptele lor (Galați, 1915), Sfânta Cruce. Cinstitorii și defăimătorii ei (Galați, 1915), Dreptul Lazăr - Cea dintâi zi a Învierii (Galați, 1943) ș.a.

Acestora li se adăuga traducerea, din limba rusă, a romanului religios Varava, Istorisire de pe timpul lui Hristos, apărut la Galați, în anul 1924, aparținând scriitoarei Maria Corelli (pseudonim al prozatoarei de origine engleză Mary Mackay), mult apreciată pe teritoriul britanic în cea de-a doua parte a secolului al XIX-lea.

De-a lungul vieții, părintele Ludovic Cosma a avut diverse funcții și responsabilități, în rândul acestora evidențiindu-se cele de predicator (confesor) la Penitenciarul din Galați (1907-1909), președinte al Societății Clerului „Solidaritatea”, secția Covurlui (1908-1911), revizor eparhial (1908-1910), membru al Consistoriului Eparhial al Dunării de Jos (1912-1916; 1918-1924) și al Consistoriului Mitropolitan din

lași (1925-1931), confesor și predicator al garnizoanei Galați (1911-1916), consilier comunal, ofițer al Stării Civile (1920), membru fondator al Universității Populare din Galați ș.a.

Activitatea remarcabilă desfășurată după venirea la Galați a fost recompensată prin acordarea mai multor distincții, printre care Meritul Sanitar, clasa II (1913), Răsplata Muncii pentru Biserică, clasa I (1913), Avântul Țării (1914), Răsplata Muncii pentru Învățământ, clasa I (1915), Coroana României în grad de Cavaler (1925).

Preot paroh la biserica „Sfinții Împărați” o perioadă îndelungată (1907-1940), a obținut de timpuriu rangurile de econom și stavrofor (1908).³⁶

La începutul lunii martie 1947, după o viață dăruită lui Dumnezeu și semenilor săi, preotul Ludovic Cosma a plecat la ceruri, fiind înmormântat în cimitirul gălățean Eternitatea, alături de soția sa, presbitera Lucreția Cosma, decedată în anul 1940.

Cei doi lăsau în urmă pe copiii lor, un băiat, Constantin, și o fată, Lucia. Născut la Galați, în anul 1908, Constantin Cosma a urmat cursurile Liceului „Vasile Alecsandri”, după care a plecat în Transilvania, unde a absolvit Școala de Ofițeri din Sibiu.

Căsătorit cu Maria Antonescu, fiica unor comercianți din Târgușor-Copou (lași), a avut o fiică, Elena-Constanța Cosma, născută în anul 1938, la Brăila. Participant la operațiunile militare desfășurate pe frontul de răsărit, a fost rănit la Kerci.

Elena-Constanța Cosma a fost biolog-chimist la Spitalul CFR Iași. A fost căsătorită cu Eugen Buțurcă, profesor inginer la Institutul Politehnic din Iași. Soții Buțurcă au avut doi copii, Constantin, referent la Direcția de Sănătate Publică Iași, și Anca (căsătorită Pozson), medic în Suedia.

Lucia Cosma s-a născut la Galați, în anul 1918. După absolvirea cursurilor primare și secundare la Școala Ortodoxă, a plecat la Iași, unde a început studiile universitare la Facultatea de Medicină. Ca urmare a decesului mamei, s-a transferat la București, finalizându-și studiile la Facultatea de Medicină locală. A devenit medic ORL-ist la Galați, oraș unde a locuit cu soțul ei, inginerul Ștefan Peticilă, până la sfârșitul vieții.

Bibliografie

Cosma, Econom Ludovic, *Albumul Biografic și Arborele Genealogic al Familiei „Bazgan”*, Tipografia „Românească” V. Popazu, Galați, 1944

Cosma, Econom Ludovic, *Căminul Cultural „Sf. Împărați” - Galați: Programul conferințelor duminicale pe anul al 28-lea*, în *Revista Vremii*, An 3, decembrie 1936, p. 7

Cosma, Econom Ludovic, *Căminul Sf. Împărați (1909-1934), Comemorarea conferințelor și sprijinitorilor decedați*, în *Acțiunea*,

An 5, nr. 1360, 12 decembrie 1934, p. 2

Cosma, Econom Ludovic, *Cărțile și revistele Bisericii „Sfinții Împărați” din Galați după vechime (1776-1938): Cu toate datele și însemnările de pe ele*, Tipografia „Munca”, Galați, 1938

Cosma, Econom Ludovic, *Cinci ani de muncă: 1909-1914, Dare de seamă la inaugurarea noului local*, Tipografia „Buciumul român” Spiridon Gheorghiu, Galați, 1914

Cosma, Econom Ludovic, *Istoricul Bisericii și Parohiei „Sf. Împărați” din Galați (1857-1927), Întocmit pe baza documentelor respective de Econom Ludovic Cosma, Parohul Bisericii (1907-1927) și Profesor*, Tipografia „Cultura Poporului”, Galați, 1927

Cosma, Econom Ludovic, *Programul de activitate a Căminului Cultural „Sf. Împărați”*, în *Acțiunea*, An 7, nr. 1959, 13 decembrie 1936, p. 2

Cosma, Econom Ludovic, *Referatul părintelui confesor al garnizoanei Galați, asupra campaniei din 1913*, în *Biserica Ortodoxă Română*, Anul XXXVII, No.9, decembrie 1913, p.696-706

Cosma, Econom Ludovic, *Varava, Istorisire de pe timpul lui Hristos* (traducere din limba rusă), Institutul Grafic „Galații-Noi”, Galați, 1924

Drăgoi, Pr. Eugen, *Ierarhi și preoți de seamă la Dunărea de Jos*, Editura Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, Galați, 1990

Drăgoi, Pr. Eugen, *Testamentul cultural al preotului Ludovic Cosma (I)*, în *Dunărea de Jos*, nr. 58, decembrie 2006, p. 27

Drăgoi, Pr. Eugen, *Testamentul cultural al preotului Ludovic Cosma (II)*, în *Dunărea de Jos*, nr. 59, ianuarie 2007, p. 44

Ion, Gabriel Florinel, *Părintele Ludovic Cosma - „Icoana Parohienilor”*, în *Dascăli și modele de altădată pentru seminariștii de astăzi*, Galați, 2016, p. 81-90

Ionescu, Violeta, *Cum era parohia Sf. Împărați pe vremea tatălui meu*, în *Viața liberă*, An 9, nr. 2573, 21 mai 1998, p. 5

Jecu, Doina, *O școală cu suflet: 10 ani de când Școala nr. 19 a primit numele „Ludovic Cosma”*, în *Școala gălățeană*, nr. 152, octombrie 2007, p. 2

Lica, Emilia-Elena, *Localism creator la Dunărea de Jos în perioada interbelică*, Editura Istros, Brăila, 2003

Mihai, Pr. Adrian, *Biserica „Sfinții Împărați” din Galați*, în *Călăuza*

ortodoxă, An 23, nr. 294, mai 2013, p. 25-26

Popescu, D. Ștefan, *O aniversare: Biserica, cartierul și Căminul Cultural „Sf. Împărați” îmbracă astăzi haine de sărbătoare*, în *Acțiunea*, An 5, nr. 1365, 17 decembrie 1934, p. 2.

Savin, Petru Gh., *O înălțătoare manifestare culturală: 25 de ani de la înființarea Căminului „Sf. Împărați”*, în *Căminul*, An 10, nr. 12, decembrie 1934, p. 379-380

Stanciu, Maria, *Școala nr. 19 „Ludovic Cosma” din Galați, Ridicată de un preot*, în *Viața liberă*, An 18, nr. 5344, 25 mai 2007, p. 8

*** *O înălțătoare manifestare românească: 25 de ani de la înființarea Căminului „Sf. Împărați”*, în *Acțiunea*, An 5, nr. 1367, 20 decembrie 1934, p. 2.

THE PRIEST LUDOVIC COSMA (1882-1947). BIOGRAPHICAL REMEMBRANCES

Abstract: During his life, the stavrophore economist priest Ludovic Cosma distinguished himself as a parish priest at the “Holy Emperors” church (1907-1940), confessor at the Galatz Penitentiary (1907-1909), president of the “Solidarity” Clergy Society, Carpet section 1908-1911), diocesan auditor (1908-1910), member of the Diocesan Consistory of the Lower Danube (1912-1916; 1918-1924) and of the Metropolitan Consistory of Iași (1925-1931), confessor and preacher of the Galatz garrison (1911 -1916), communal councilor, officer of the Civil Status (1920), founding member of the Popular University of Galatz and others.

The remarkable activity carried out after coming to Galatz was rewarded by awarding several distinctions, a school from the municipality of Galatz bearing his name.

Keywords: Ludovic Cosma, Galatz, priest, military confessor, publicist, translator and community servant

NOTE

[1] Aceste investigații genealogice au fost sistematizate într-o lucrare interesantă, intitulată *Albumul Biografic și Arborele Genealogic al Familiei „Bazgan”*, apărută la Galați, în anul 1944. Printre altele, acest studiu relevă existența multor descendenți ai Bazganilor care au avut cariere profesionale remarcabile: preoți, medici, ofițeri, profesori etc.

[2] *Albumul Biografic și Arborele Genealogic al Familiei „Bazgan”*, p. 8-14.

[3] *Albumul ...*, p. 10-11. Trei dintre băieții părintelui Ion Bazgan au devenit și ei slujitorii ai altarului (Ștefan, Costache, Gheorghe), iar trei dintre fete s-au căsătorit cu preoți.

[4] Născut în anul 1902, la Focșani, Ion Bazgan a absolvit Școala Superioară de Mine și Metalurgie din Leoben-Austria. Întors în țară, s-a specializat în domeniul extracției petrolului, remarcându-se prin invențiile brevetate, lucrările publicate etc. A decedat în anul 1980, la București.

[5] Originar din Șerboești, sat situat astăzi în nord-estul județului Vaslui, Grigore Bazgan a urmat cursurile Facultății de Medicină din Iași. A decedat în anul 1942 (era născut în 1886), fiind înmormântat la Jariștea, jud. Vrancea. Casa sa, aflată pe strada Domnească, în apropierea intersecției cu strada Basarabiei, se impune și astăzi în peisajul urban gălățean prin dimensiuni și stilul arhitectural.

[6] Ion Simionescu s-a născut la sfârșitul secolului XIX (1897) în satul ieșean Erbiceni. Inițial student al Facultății de Medicină din Iași, și-a finalizat studiile de specialitate la Facultatea de Medicină din București. Arestat de autoritățile comuniste, a fost închis la

Jilava și Aiud, după care a fost transferat în Dobrogea, la colonia de muncă (Iagărul) Valea Neagră - Peninsula, unde a decedat, în condiții tragice, în anul 1951.

[7] Părintele Ludovic Cosma păstra o amintire frumoasă părinților săi, mama sa fiind o persoană „harnică, isteată și darnică”, „muncind din greu, țesând, cosând, împletind, spălând, cărând mâncare pela gazde” pentru cei 12 copii, „din care au ridicat (cu soțul - n.n.) 6 pe la școl”. Tatăl său era „blajin, răbdător, tacticos, bun vorbitor, bun cântăreț, bun slujitor”, „iubitor de carte și știință. Citea noaptea mai ales, până târziu... Îi plăceau corurile, melodia, tactul și armonia. Își făcuse singur o chitară cu 6 strune și o cobză, deci îi plăcea și muzica instrumentală... Tata chiar avea talent și învățase fasonatul lemnului, facerea de paturi, mese, scaune, unelte de bucătărie, traforaj, sculpturi, bastoane” - *Albumul Biografic și Arborele Genealogic al Familiei „Bazgan”*, p. 27-28. Ludovic Cosma a mai avut un frate preot, Alexandru Cosma, paroh la Bâlca-Coțofănești (astăzi, în județul Bacău), plecat ulterior la Focșani, publicist și deputat. Un alt frate, Constantin, a devenit avocat, doctor în drept, deputat și senator. Fiica acestuia, Cecilia, a fost căsătorită cu avocatul și publicistul Polidor Tutoveanu, fiul poetului George Tutoveanu.

[8] Nu este exclus ca venirea la Galați să fi fost influențată de arhierul Nicodim Munteanu (în perioada respectivă vicar al Episcopiei Dunării de Jos), ierarhul cunoscându-l anterior pe Ludovic Cosma și apreciindu-i acestuia potențialul și calitățile avute.

[9] Econom Ludovic Cosma, *Istoricul Bisericii și Parohiei „Sf. Împărați” din Galați (1857-1927)*, p. 18.

[10] *Istoricul ...*, p. 8-9.

[11] *Istoricul ...*, p. 11. Spațioasă, cu ziduri groase din cărămidă (1 m), în interior cu o catapeteasmă de dimensiuni mari, biserica are două hramuri: Sfinții Împărați și Buna Vestire, primul fiind cel mai cunoscut și sărbătorit.

[12] *Istoricul ...*, p. 12.

[13] *Istoricul ...*, p. 12-14. În istoricul bisericii, preotul Ludovic Cosma afirmă că donația imperială a venit în urma informării autorităților țariste de la Sankt Petersburg că la Galați urma să se construiască o biserică pe un loc unde se aflau înmormântați militarii ai armatei rusești. Raportul fusese făcut de un colonel cantonat cu trupele rusești în localitate, donația imperială ajungând la Galați, prin intermediul consulatului rusesc local, cel mai probabil, în anul 1863. Negustorul Ion Zaharia donase 35.200 de cărămizi și 50 de galbeni, comisul lordache Antachi 20.000 de cărămizi, Hagi Alecu Nicolau 8.000 de cărămizi, medelnicerul lordache Florea 100 de galbeni, negustorul Ion Soare 71 de galbeni, negustorul Neculai Macarie 50 de galbeni etc. Se umblase cu condicii de milă prin diverse localități, „pe la iarmaroace, hramuri de biserici etc.”, ajungându-se până în „partea Basarabiei alipite la Moldova” (sudul Basarabiei, revenit la Principatul Moldovei după Războiul Crimeii - n.n.).

[14] Cu acest prilej, episcopul Pimen Georgescu l-a decorat pe epitropul Constandache Constantinescu cu „Răsplata Muncii pentru Biserică”, clasa I, iar preotul Ludovic Cosma i-a acordat rangul de stavrofor, după ce, anterior, acesta fusese făcut econom de ierarhul amintit.

[15] Econom Ludovic Cosma, *Cinci ani de muncă: 1909-1914, Dare de seamă la inaugurarea noului local*, p. 5. În amintirile respective, preotul Ludovic Cosma evidențiază, de asemenea, generozitatea și implicarea avută de mână sa dreaptă, epitropul Constandache Constantinescu: „Acest gând l'am exprimat, ca și pe altele, bunului meu tovarăș de muncă și sacrificiu pentru popor, d. Constandache Constantinescu; care gata, cum e oricând, spre tot lucrul bun, după terminarea lucrărilor mai grele cu restaurarea bisericii „Sf. Împărați” de către D-sa în 1908, într'una din zile m'a întrebat unde și cât de mare vreau să fac această sală și a pus să se întindă sforile și să se bată țăruișii, zicându-mi cu inimă veselă apoi: blagosloves-te-o, Părinte, și să-i zicem „Sala Constandache”. Toamna, la redeschiderea bisericii de către I.P.S. Pimen, actualul Mitropolit al Moldovei, era și această Sală gata din tencueală și erau puse și temeliele caselor parohiale, care s'au terminat în 1909, în care timp mărinimosul citor al bisericii și salei i-a făcut și mobilierul necesar” – *Cinci ani...*, p. 5. Cățiva ani mai târziu, ca urmare a recomandării făcute de preotul paroh, C. Constantinescu a fost decorat cu „Răsplata Muncii”, clasa I.

[16] *Cinci ani...*, p. 8. Preotul paroh amintea de inexistența școlilor, lipsa unei biblioteci și a unui dispensar medical în parohie, problemele de conduită ale unor enoriași, indiferențismul religioș a.

[17] În anul 1914 se îngrădise parțial curtea bisericii cu un gard metalic, amplasat pe un soclu de piatră, care, anterior, înconjura parcul central al orașului, astăzi Parcul „Mihai Eminescu”. Acestor realizări li se adăugau actele de binefacere (colecte ș.a.) pentru persoane cu probleme materiale, spitale, eroi ș.a. În 1921, părintele paroh Cosma luase inițiativa pentru înființarea unui fond cultural-filantropic al parohiei, care ajunsese să depășească valoarea de 100.000 lei la sfârșitul anilor '20.

[18] *Istoricul ...*, p. 114-115. În plus, soții Constantinescu precizau, în actul de înființare a acestei săli, acum mai extinse, ca destinația sălii să nu fie niciodată modificată: „...scopul ei să nu fie schimbat niciodată, fiind destul de larg conceput și destul de necesar și folositor neamului va fi administrată de epitropia Bisericii „Sf. Împărați” sub controlul autorităților în drept și potrivit scopului pentru care a fost destinat de noi fondatorii”. *Istoricul ...*, p. 115.

[19] Născut la Galați, în anul 1864, într-o familie modestă, Constandache Constantinescu a fost foarte implicat în viața bisericii și parohiei „Sfinții Împărați”, sprijinitor devotat al parohului Ludovic Cosma de la venirea acestuia în parohie. Pornit de jos, prin hărnicie și spirit antreprenorial dezvoltat, a ajuns la o stare materială prosperă, axându-se pe activități comerciale. Datorită sprijinului său financiar s-au făcut reparații de anvergură la biserică, s-a construit sala de conferințe ș.a. A donat diverse sume pentru biserică și activități filantropice, a luat parte la înființarea Băncii Populare „Sf. Împărați”, a luat inițiativa construirii unei statui domnitorului Alexandru Ioan Cuza la Galați (întreruptă de moartea sa) etc. Căsătorit cu Zamfira Hanganu, care l-a sprijinit în acțiunile sale, a decedat la Galați, în toamna anului 1924.

[20] *Istoricul...*, p. 31.

[21] Inițial, deschiderea școlii a fost susținută și de filiala locală a Ligii „Deșteptarea”, condusă de revizorul școlar I. Pralea. Liga „Deșteptarea” fusese înființată în același an, sub patronajul lui Spiru Haret și Ion Cantacuzino, pentru a milita în vederea ridicării nivelului cultural și socio-economic al membrilor diverselor clase sociale românești. Ulterior, activitatea școlii a fost sprijinită, într-o anumită măsură, și de Banca Populară „Sf. Împărați” sau Primăria Galați. Demn de menționat este faptul că, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, într-o casă din curtea bisericii, dascălul Vasile Damian s-a ocupat o vreme de educarea unor tineri, „pe care îi învăță cântările, scrisul și cititul”.

[22] *Cinci ani...*, p. 45. După 1920 școala nu a mai continuat activitatea, datorită înființării cursurilor de școlarizare a adulților în cadrul școlilor primare de stat.

[23] *Referatul părintelui confesor al garnizoanei Galați, asupra campaniei din 1913, în Biserica Ortodoxă Română, Anul XXXVII, No. 9, decembrie 1913, p. 696-706.* La campanie a participat și cel de-al doilea confesor al garnizoanei Galați, preotul Ioan Ștefănescu. La finalul referatului respectiv, pe baza experienței din campania amintită, erau emise unele concluzii și recomandări privitoare la rolul și statutul clerului în timpul conflictelor militare: necesitatea prezenței preoților în cadrul unităților militare (pentru ridicarea moralului trupelor), necesitatea existenței unor corturi-biserică pentru efectuarea slujbelor religioase, reglementarea rolului, ținutei, recrutării și retribuiri preoților etc. Repartizat la Spitalul mobil al Corpului III Armată, preotul Ludovic Cosma a stat pe teritoriul Bulgariei în lunile iulie-august 1913, perioadă în care a desfășurat diverse activități, precum slujbe religioase, împărtășirea bolnavilor, prohodirea și îngroparea celor decedați, cuvântări morale adresate soldaților etc.

[24] La început a funcționat cu chirie într-un imobil, apoi într-un local cumpărat, aflat în apropierea bisericii. Pe parcursul Primului Război Mondial a funcționat aici și o cantină, care oferea hrană copiilor – *Istoricul...*, p.66.

[25] Un merit important în această privință l-a avut viitorul academician Florian Ștefănescu-Goangă, o vreme (1906-1908) cadru didactic la Liceul „Vasile Alecsandri” și Școala Normală „Costache Negri”, apropiat al parohului L. Cosma, care a intervenit la forurile superioare pentru rezolvarea acestei probleme.

[26] Maria Stanciu, Școala Nr.19 „Ludovic Cosma” din Galați: Ridicată de un preot, în *Viața liberă*, An 18, nr.5344, 25 mai 2007, p.8.

[27] *Istoricul Bisericii și Parohiei „Sf. Împărați” din Galați (1857-1927)*, Galați, 1927; *Cinci ani de muncă: 1909-1914, Dare de seamă la inaugurarea noului local*, Galați, 1914.

[28] Erau personalități din domeniul istoriei (N. Iorga), geografiei (S. Mehedinți), teologiei (G. Galaction), psihologiei (F. Șt. Goangă), economiei (Gh. Tașcă), filologiei și lingvisticii (Ovid Densusianu), dreptului și economiei (Gr. Trancu-Iași), popularizării științelor (V. Anestin), diplomației și publicisticii (N. Batzaria) etc., unii dintre aceștia fiind și oameni politici cu funcții importante, profesori universitari, academicieni ș.a.

[29] *Cinci ani...*, p. 8.

[30] *Cinci ani...*, p. 23; *Istoricul ...*, p. 35-63.

[31] *Istoricul...*, p. 33. Acestea erau „produse” de elevi și eleve de la Liceul „Vasile Alecsandri”, Școala Normală de Băieți „Costache Negri”, Școala Normală de Fete „Regina Elisabeta”, Școala Comercială Superioară, de elevi ai altor școli din oraș, de membri ai Căminului Cultural „Sf. Împărați”, de copii ai enoriașilor etc.

[32] Econom Ludovic Cosma, *Căminul Sf. Împărați (1909-1934): Comemorarea conferințelor și sprijinitorilor decedați*, în *Acțiunea*, An 5, nr. 1360, 12 decembrie 1934, p. 2.

[33] Econom Ludovic Cosma, *Programul de activitate a Căminului Cultural „Sf. Împărați”*, în *Acțiunea*, An 7, nr. 1959, 13 decembrie 1936, p. 2.

[34] Preot Eugen Drăgoi, *Testamentul cultural al preotului Ludovic Cosma (II)*, în revista *Dunărea de Jos*, nr. 59, ianuarie 2007, p. 44.

[35] Elena-Emilia Lica, *Localism creator la Dunărea de Jos în perioada interbelică*, Editura Istros, Brăila, 2003, p. 77.

[36] Până în anul 1927, la biserică „Sf. Împărați”, alături de părintele Ludovic Cosma, au slujit și alți preoți: Ion Corcoviei (1907-1910; în activitate la biserică amintită din anul 1869), Ștefan Arșic (1910-1916; plecat, apoi, la biserică „Sf. Haralambie”), Teodor Stoica (1916-1917), Traian Păcală (1917-1919; refugiat din Galați-Făgăraș), Petre Chiricuță (1920-1923), Neculai Filip (din 1923). *Istoricul...*, p. 86-87.